

Jókai Mór:
A KIS KIRÁLY BESZÉLŐ BABÁJA

Az ország nagy volt és hatalmas; de ő maga azért nagyon kis király volt. Össze-vissza nem volt több három esztendősnél.

Mikor a trónusba ültették, alig látszott ki a feje a bíborpalástból, s a kis fejcskéje majd elveszett a gyémántoktól ragyogó koronában. Hanem azért királyhoz illő méltósággal fogadta a rendek hódolatát, fel tudta emelni a királyi pálcát s helyeslő fejbólintással intett a miniszterelnöknek, mire az kijelenté, hogy ő felsége megnyitotta az országgyűlést: erre általános éljenzés zendült meg.

A kis király azt kiáltotta: „mama! ho a mama!” Erre az országház elnöke kimondá a rendek határozatát, hogy a király legmagasabb kívánságára az özvegy királyné rendeltessék a király mellé.

Akkor aztán külön udvartartást kapott a kis király; főudvarmestert, főlovászmestert, kincstárost, és egy sereg belső titkos tanácsost. A miniszterek mindennap megjelentek előtte és beszéltek neki az ország állapotáról. Azután jött az udvari főorvos; megírta a hivatalos jelentést a király egészségi állapotáról a hivatalos lap számára: csak azután jöhetett hozzá az anyja, a királyné; de annak is elébb be kellett magát jelenteni, hogy elfogadja-e a király?

S a kis király nagy figyelemmel hallgatta végig a miniszterek előadásait; nem firkálta tele madarakkal az eléje tett iratokat, s ha rövid volt a miniszter előterjesztése, megajándékozta azt egy cukorkával: amiért is ugyancsak igyekezett minden miniszter minél rövidebb lenni az előadásában.

Hanem aztán, mikor a királyné bejött a szobába, akkor egyszerre elfelejtette a kis király, hogy ő két világrész fölött uralkodik, eléje szaladt, a nyakába ugrott, összevissza csókolta s aztán játszottak egymással bújósdit.

Azonban ha a királynénak, a kis király anyjának magának is olyan nagy teketóriába került a kisfiát, a királyt naponta meglátogatni; volt egy még a királynénál is hatalmasabb asszony, aki nem kérdezte a főudvarmestertől, hogy szabad-e a királyhoz bemenni?

Ez az a bizonyos „fekete asszony”.

Mikor valami nagy járvány dúl egy országban, azt szokták mondani: itt van a fekete asszony!

Azelőtt aztán nincs magas palota, nincs bezárt ajtó, nem állják el az útját az alabárdos örök. Be tudott az jutni a kis királyhoz is kéretlenül.

A kis király nagy beteg lett. Oda hitták az ágyához az ország leghíresebb orvosait, a csodatevő szent nőket; felhordták a templomok sekrestyéiből az ereklyéket, hogy megtartsák a drága életét, mert ennek a kis királynak a kicsiny kezében volt az egész ország jövőendő békessége, boldogsága.

De a királyné most már nem hagyta, hogy visszatartsák. Amint a fia beteg lett, odarohant hozzá bejelentetlenül és aztán ott is maradt éjjel-nappal. Ő ápolta, takargatta, itatta enyhítő szerekkel, gyűgyögtette édes szavakkal: tartotta mesével. Mikor elaludt a beteg gyermek, akkor letérdelt az ága elé s imádkozott, míg a beteg föl nem ébredt.

Közeledett a karácsony.

Minden gyermek, még ha király is, előre örül annak, hogy mi ajándékot hoz majd karácsony estéjén számára a Jézuska.

A királyné azzal bízta a kis beteg királyt, hogy az ő számára hoz majd a kis Jézuska egy olyan babát, amely beszélni tud: elmondja magától az egész miatyánkot.

Ezzel a kecségtetéssel bírta rá, hogy bevegye a keserű orvosságot.

És az nem volt hiú ámítás. Van egy nagy ezermester, aki csodaműveket tud alkotni: Edisoninak hívják. Ez kitalált egy olyan furfangot, hogy ami beszédet ember elmond, ami zenét hangszer kiad, azt egy vékony lemez mind híven felfogja. Ha ezt a lemezt egy arra való gépbe beleteszik, úgy hangzik abból a beszéd, ének, vagy muzsika, mintha egész ember, hegedű, zenekar volna benne. Ilyen babát készítettek a kis király számára, amit karácsony estéjén a kis Jézus nevében kellett neki megkapni.

Csak hogy azon a napon már nagyon odáig volt a szegény kis király. Se nem evett, se nem ivott, se nem beszélt: a szemét is alig nyitotta már fel. Az orvosok kifogytak minden tudományukból: erdőn, mezőn nem termett már olyan gyógyerejű fű, ami őt felüdítse. Kétségbe volt esve az egész ország. A főváros népe egész éjjel az utcán sereglett a királyi palota kapujában, lesve a hírt a beteg királyról.

Ilyen volt karácsony estéje.

Megjött a beszélő baba. A királyné maga vitte azt oda a beteg fiának: a kezébe tette: itt van a beszélő baba.

Megnyomták a rejtett gépet. A baba elkezdte mondani: „Mi atyánk, ki vagy a mennyekben”, végig is elmondta. Máskor a kis király, ha a miatyánkot hallotta elmondani, mindjárt összetette a kezét s utána mondta; most meg se mozdult az ajka: a kezét sem tette össze: nem is látszott az arcán semmi öröm a csodás baba láttára: lehunyta szemét és kiejtette a játékot a kezéből.

Az orvosok összedugták a fejüket s diákul kezdtek beszélni. Rossz jel! Mikor már az orvosok diákul beszélnek egymással, már akkor nincs segítség a földön.

Ekkor valami hangos gyermek sírás hangzott át a csenden. A sírás a külső termekből jött.

Ki bátorkodik a királyi palota csendjét ilyen erőszakos zajjal megháborítani!

– Ne bántsátok! – mondá a királyné – Az árvaház apró szentei vannak odakünn. Minden karácsonyestén ajándékot szoktam közöttük kiosztani. Ma is feljöttek. Kinézek magam: miért sír valamelyik.

A királyné kiment az előterembe, hol szokás szerint fel volt állítva a pompás karácsonyfa az árva gyermekek számára.

Egy kis pisze apróság ott bömbölt a karácsonyfa mellett, a két öklével törülve a könnyező szemét.

– Miért sírsz, kicsikém? – kérdezte tőle a királyné.

– Hát mikor nekem nem hozott a Jézuska semmi karácsonyfát.

Az bizony megesett. Több volt a gyerek, mint a nekik szánt ajándék: a legkisebbnek nem maradt semmi.

– No ne sírj! Majd neked is hoz a Jézuska valamit.

Azzal visszament a kis király szobájába a királyné, s a beszélő babát, amit a beteg kiejtett a kezéből, felvette és kivitte a hoppon maradt árvácska számára.

És aztán elnézte, hogy ugrál, táncol, kacag és kiabál a boldoggá tett kicsike örömeiben. Mikor pedig egyszer a csodababa megszólal és elkezd:

– Miatyánk, ki vagy a mennyekben! – akkor egyszerre térdre esik a kis fiú, s a többi árva gyerek is mind letérdepel, s kezüket összetéve halkán mormogják utána az imádságot.

Odakünn a palota kápolnatornyában megszólal a lélekharang: a haldokló kis király lelki üdvéért.

A királyné visszatért a beteg kis király szobájába.

Már akkor nem volt ott senki más, csak egy imádkozó apáca. Az orvosok lemondtak a betegről s elosontak a hátulsó ajtón.

A kis király ott feküdt, behunyt szemekkel az ágyán, alig pihegett már. Az anyja a nevét susogta: azt sem hallotta már többé.

S amint a legelső hajnalsugár, mint egy fényes aranypászma beszűrődött a színes ablak-üveg karimáján keresztül, odavilágítva a kis király arcára: a királynének úgy tetszett, mint-ha ez az arc egyszerre kipirulna.

– Gyermekem! Fiacskám! – suttogta a királyné.

S erre a hangra egyszerre felnyitotta a szemét a kis király. Nem halál volt az, hanem álmom, életadó édes álmom, ami őt elringatta. Felugrott magától fektéből s azt kérde nagy vidám fennhangon:

– Hát hol van a beszélő baba, amit a Jézuska hozott? Hadd játsszam vele!

– Itt van, itt van! Te magad vagy az! – kiáltá zokogó örömmel a királyné; csókjaival árasztva el a halálból visszatért gyermekét, szeme világát.

A fekete asszony eltávozott: a kis király meggyógyult.

És az egész nép azt beszéli, hogy amiért a királyné odaajándékozta az árva gyerekeknek a kis király beszélő babáját, cserében a Jézuska visszaajándékozta a királynének az ő beszélő babáját.

S amit a nép mond: az igaz.